

TÜRKİYE ORMAN ÜRÜNLERİ DIŞ TİCARETİNİN ÇEŞİTLİ ÜRÜN GRUPLARI BAZINDA İNCELENMESİ

**Uzm. Dr. Baki AKSU¹⁾
Doç.Dr.K.Hüseyin KOÇ¹⁾**

Kısa Özet

Türkiye orman ürünleri sanayii kapsamına giren ürünler, piyasadaki yaygın gruplanış biçimi ve DİE tarafından yapılan sınıflama dikkate alınarak; Yuvarlak ağaçlar, kereste, ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamulleri, liflevha, kontrplak, ağaç sandık, kaplamalık levhalar vb. gibi 20 ana ürün grubunda incelenmiştir. Bu amaçla, 1990-1999 yıllarında gerçekleşen ihracat ve ithalat rakamları veri tabanı ortamına aktarılarak yıllar, ülkeler ve ürün grupları bazında sorgulanmıştır.

1.GİRİŞ

Türkiye orman ürünleri dış ticaretini incelemeye yönelik araştırmalar; son yıllarda orman ana ürünlerinin genel imalat sanayi ihracatı ve ithalatı içindeki payının % 2'lere ulaştığını, sanayiinin çok farklı ülke gruplarına ve hedef pazarlara yöneldiğini ve hızla geliştiğinin ortaya koymaktadır (KURTOĞLU/KOÇ ve AKSU 1997,1998,1999).

Bu çalışmada, Türkiye orman ürünleri dış ticareti ana ürün grupları bazında incelenmektedir. Böylece ihracat ve ithalatla yoğunlaşan öncelikli ürün grupları belirlenerek yeni ticari ilişkilerin planlanması ve geliştirilmesi açısından yarar sağlanması amaçlanmaktadır. Mobilya ve kağıt ürün grupları ayrı bir çalışma kapsamında incelendiğinden bu çalışmada kapsam dışı bırakılmıştır.

2. MATERYAL VE METOD

Türkiye Orman Ürünleri Sanayiinin dış ticaret yapısını ürün grupları bazında analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada kullanılan verilerin tamamı, gerçekleşen ihracat ve ithalat değerlerine göre DİE'nin düzenlediği kayıtlardan çıkarılmıştır(DİE 1990-1999 DIŞ TİCARET BİLGİSAYAR KAYITLARI). DİE'nin 1990-1999 yılları orman ana ürünlerine ait tüm ihracat ve ithalat rakamları veri tabanı ortamına aktarılarak yıllar, ülkeler ve ürünler bazında değerlendirilmiştir. Bu

¹⁾ İ.Ü.Orman Fakültesi Orman Endüstrisi Makinaları ve İşletme Anabilim Dalı

amaçla, EXCEL ortamından yararlanılmış, sorgulama basit ağırlıklı ortalama ve % dağılım işlemlerinden yararlanılarak araştırma sonuçlandırılmıştır.

Çalışma kapsamında, mobilya ve kağıt ürünleri hariç DİE tarafından 44 fasıl numarası altında toplanmış diğer orman ana ürünleri değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamına alınan ürün grupları 4'lü armonize numaraları ve madde isimleri ile aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

Armonize No	Madde İsmi
44.01-44.02	Yakacak odun, kömür, talaş ve çalı
44.03	Yuvarlak ağaçlar
44.04	Ağaç malzemeden çemberler
44.05	Bünyesi değiştirilmiş ağaç ürünleri
44.06	Ağaç demiryolu traversleri
44.07	Kereste
44.08	Kaplamalık levhalar
44.09	Kenarına, yüzeyine şekil verilmiş ağaç malzemeler
44.10	Yongalevha
44.11	Liflevha
44.12	Kontrplak
44.13	Yoğunluğu artırılmış ağaç bloklar
44.14	Ağaç malzemeden çerçeveler
44.15	Ağaç sandık
44.16	Ağaç fiçı
44.17	Ağaç malzemeden aletler
44.18	Ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamulleri
44.19	Ağaç malzemeden mutfak ve sofa eşyası
44.20	Üzerine kakma yapılmış ağaç malzeme
44.21	Ağaç malzemeden diğer eşya

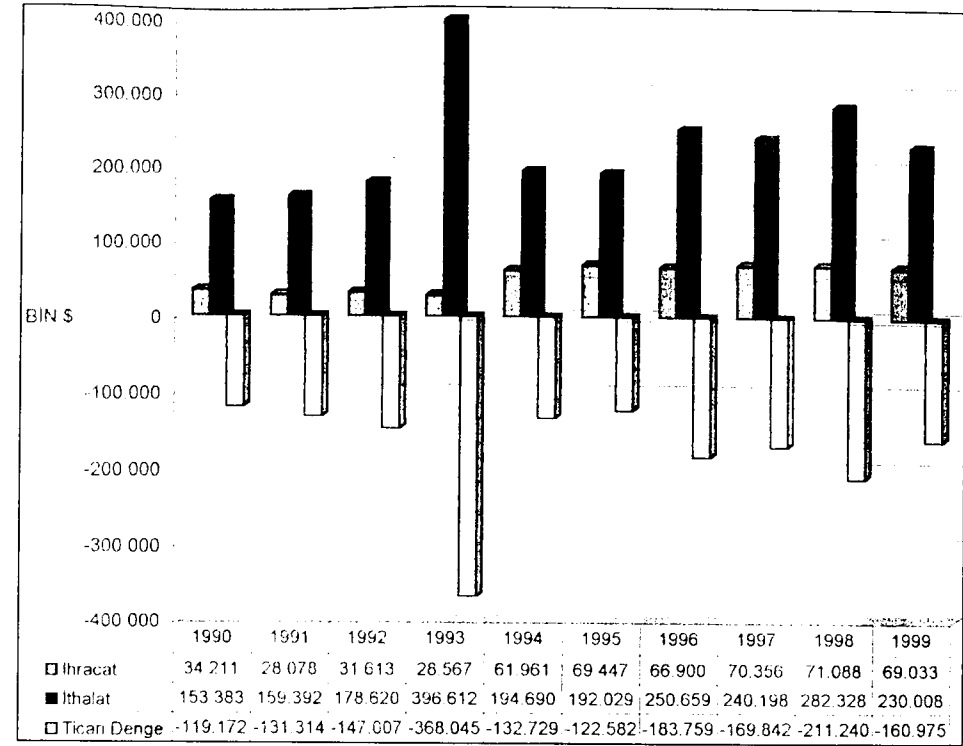
Ana ürün gruplarında ayrıntılı veriler, sayfa kısıtı nedeniyle, dış ticarete öncelikli 5 ürün grubu ile sınırlandırılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular öncelikle genel bir değerlendirmeden geçirilerek orman ürünleri dış ticari dengesi, toplam rakamlarla ticarete öncelikli ülkeler açısından özetlenmiş daha sonra ürün grupları bazında ayrıntılı verilere geçilmiştir.

3.1 Orman Ana Ürünlerinde Dış Ticaret Dengesi ve Öncelikli Ülkeler

Türkiye'nin orman ana ürünleri dış ticaret dengesi Şekil 1'de verilmiştir. Şekilden de görüleceği gibi orman ürünlerinde 1990'dan 1999'a dış ticaret dengesi sürekli olarak açık vermiştir. Açık miktarı 1993 yılında 368 milyon \$ ile en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Şekil 1: Türkiye orman ana ürünlerinde dış ticaret dengesi

Türkiye orman ana ürünleri ihracat ve ithalatında öncelikli 5 ülke Çizelge 1'de verilmiştir. Çizelgede yer almayan ülkelerin payı ise diğer başlığı altında değerlendirilmiştir. Çizelge 1'den de görüleceği gibi Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülkelerin başında 1995 yılına kadar İtalya gelmektedir. 1995 ve 1996 yıllarında Rusya Federasyonu, 1998 ve 1999 yıllarında İsrail en fazla ihracat yapılan ülkeler olmuştur. 1997 yılında Mersin Serbest Bölgesinden yapılan ihracatın oranının yüksekliği dikkat çekicidir.

1990 yılında 34 milyon \$ olan ihracat sonraki yıllarda bir öncekine göre artış yada azalış yönünde değişkenlik göstermiştir. İhracat 1999 yılına gelindiğinde 1990 yılına göre yaklaşık 2 katlık bir artışla 69 milyon \$ seviyesine ulaşmıştır. Ancak yine de ithalatın çok gerisinde kalmıştır. Nitekim 1999 yılındaki ithalat ihracatın 3 katından fazla olmuştur. Orman ürünleri ihracatının ithalatı karşılama oranı toplam rakamlara göre sadece % 23 olarak gerçekleşmiştir. Çizelge 1'den de görüleceği üzere, 10 yıllık toplam rakamlara göre orman ana ürünlerinde ihracatın % 14,3'ü İtalya'ya % 10,1'i İsrail'e, % 8,5'i Rusya Federasyonu'na, % 8'i Ürdün'e ve % 7,8'i Almanya'ya yapılmıştır. İlk 10'u oluşturan diğer sıralama KKTC, Libya, Mısır, İran ve Yunanistan şeklindedir. İlk 5'in dışında kalan ülkelerin ihracattaki payı % 51,4 olarak gerçekleşmiştir. İthalatta öncelikli 5 ülke toplam rakamlara göre Rusya Federasyonu (% 17,5), Almanya (% 11,9), Gabon (% 8,9), Şili (% 5,6) ve Finlandiya (% 5,2) şeklindedir. Güney Afrika Cumhuriyeti, İtalya, Bulgaristan, Kamerun diğer sıralamayı oluşturmaktadır. İthalatta, çizelgede yer almayan ülkelerin payı % 51'dir.

Çizelge 1: Türkiye Orman Ürünleri İhracat ve İthalatında Öncelikli Ülkeler

	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Diğer %	Toplam 1000 \$
İhracat 1990	İtalya 18,6	Libya 18,3	Ürdün 16,3	Almanya 7,4	Suriye 7,4	32,1	34.211
İthalat	ABD 27,8	Şili 18,0	Gabon 10,1	Almanya 9,3	Liberya 6,7	28,1	153.383
İhracat 1991	İtalya 17,2	İran 16,5	Ürdün 12,6	Almanya 10,6	KKTC 10,6	32,5	28.078
İthalat	Almanya 27,7	ABD 22,7	Şili 15,5	Gabon 10,7	Finlandiya 4,2	19,2	159.392
İhracat 1992	İtalya 35,4	Ürdün 14,7	Almanya 7,8	KKTC 6,7	Yunanistan 5,8	29,6	31.613
İthalat	ABD 22,9	Almanya 15,0	Şili 13,4	Gabon 12,9	İtalya 4,2	31,6	178.620
İhracat 1993	İtalya 25,4	Ürdün 15,6	Rusya F. 12,2	Almanya 5,9	KKTC 5,5	35,4	28.567
İthalat	Almanya 16,0	Rusya F. 15,0	ABD 10,5	G. Afr. C. 8,9	Şili 7,9	41,7	396.612
İhracat 1994	İtalya 14,4	İsrail 12,8	Rusya F. 11,4	Almanya 8,1	Cezayir 6,7	46,6	61.961
İthalat	G. Afr. C. 14,4	Rusya F. 11,5	Almanya 11,1	Finlandiya 9,4	Y. Zelanda 6,6	47,0	194.690
İhracat 1995	Rusya F. 15,0	İtalya 13,1	İsrail 12,2	Almanya 9,5	Mısır 6,5	43,7	69.447
İthalat	Rusya F. 19,4	Gabon 10,5	Finlandiya 8,9	G. Afr. C. 8,9	İstonya 6,7	45,6	192.029
İhracat 1996	Rusya F. 13,8	Almanya 13,1	İtalya 11,2	İsrail 8,3	Ürdün 6,2	47,4	66.900
İthalat	Rusya F. 26,0	Gabon 15,3	Almanya 8,6	İstonya 5,1	İtalya 5,1	39,9	250.659
İhracat 1997	Mersin S.B. 9,5	İsrail 9,5	İtalya 8,9	KKTC 8,6	Rusya F. 7,8	55,7	70.356
İthalat	Rusya F. 23,4	Gabon 11,9	Almanya 10,2	İtalya 6,9	Finlandiya 6,0	41,6	240.198
İhracat 1998	İsrail 18,5	İtalya 10,4	KKTC 9,0	Ürdün 7,3	Rusya F. 6,5	48,2	71.088
İthalat	Rusya F. 26,3	Almanya 8,6	İtalya 7,5	Gabon 7,2	Ukrayna 6,8	43,9	282.328
İhracat 1999	İsrail 14,6	İtalya 10,5	Hong-Kong 8,1	Ürdün 5,9	Almanya 5,3	55,6	69.033
İthalat	Rusya F. 31,2	Almanya 8,6	Ukrayna 6,9	Gürcistan 6,0	Bulgaristan 5,0	42,3	230.008
İhracat Toplam	İtalya 14,3	İsrail 10,1	Rusya F. 8,5	Ürdün 8,0	Almanya 7,8	51,4	531.254
İthalat	Rusya F. 17,5	Almanya 11,9	Gabon 8,9	Şili 5,6	Finlandiya 5,2	51,0	2.278.000

*% rakamları tek duyarlılık yazıldığı için toplam değerlerden ülkelerin payına geçişte çok küçük sapmalar olabilir.

3.2 Türkiye Orman Ana Ürünleri Dış Ticaretinde Ürün Gruplarının Payı

Orman ana ürünlerinde belirlenen 20 ürün grubunun 1990-1999 yılı dış ticaret verilerine göre payları Çizelge 2'de sıralanmıştır. Çizelge 2'ye göre ilk 5 ürün grubu yuvarlak ağaçlar(%53,7), keresteler(%11,7), ağaç doğrama ürünleri(%7) , liflevha (%6,1) ve kontrplak(%3,5)

şeklinde sıralanmıştır. İlk beş ürün grubu 2,8 milyar \$'lık dış ticaretin % 82'sini oluşturmaktadır. 11 sırada yer alan ağaç malzemeden diğer eşyalardan itibaren 9 ürün grubunun dış ticaretteki paylarının % 1'in altında olduğu görülmektedir.

Çizelge 2: Türkiye Orman Ürünleri Dış Ticaretinde Ürün Gruplarının Payı

Sıra No	Ürün Grupları	Dış ticaret değeri (1990-1999) 1000 \$	Dış Ticaret İçindeki Payı %
1	Yuvarlak ağaçlar	1.508.000	53,7
2	Kereste	327.799	11,7
3	Ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamulleri	195.702	7,0
4	Liflevha	171.954	6,1
5	Kontrplak	97.083	3,5
6	Ağaç sandık	95.218	3,4
7	Kaplamalık levha	95.173	3,4
8	Kenarına, yüzeyine şekil verilmiş ağaç malzemeler	93.456	3,3
9	Yongalevha	81.733	2,9
10	Yakacak odun, kömür, talaş ve çalı	49.256	1,8
11	Ağaç malzemeden diğer eşya	31.893	1,1
12	Ağaç malzemeden aletler	18.793	0,7
13	Yogunluğu artırılmış ağaç bloklar	9.806	0,3
14	Üzerine kakma yapılmış ağaç malzemeler	8.770	0,3
15	Ağaç malzemeden mutfak ve sofrası	8.498	0,3
16	Ağaç malzemeden resim vb. çerçeveler	6.044	0,2
17	Ağaç demiryolu traversleri	5.439	0,2
18	Ağaç malzemeden çember	2.291	0,1
19	Ağaç fişi	1.985	0,1
20	Bünyesi değiştirilmiş ağaç ürünleri	467	0,0
	TOPLAM	2.809.360	100,0

Orman ana ürün grupları, ihracat ve ithalat içindeki payları bakımından çizelge 3 'te özetlenmiştir. İhracatta öncelikli 5 ürün grubu; kereste, ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamulleri, ağaç sandık, kenarına ve yüzeyine şekil verilmiş ağaçlar(taslaklar) ve kaplamalık levhalar şeklindedir. İthalatta yine 10 yılın toplam değerlerine göre ilk 5 ürün yuvarlak ağaçlar, kereste, liflevha, ağaç doğrama ürünleri(kapı ve pencereler vb.) ve kontrplak şeklindedir. Yuvarlak ağaçların ithalattaki payı % 64 ile diğer ürünlere göre oldukça fazladır.

Çizelge 3 : Orman Ürünleri Gruplarının İhracat ve İthalattaki Payları

Sıra No	Ürün Grupları	1990 %	1991 %	1992 %	1993 %	1994 %	1995 %	1996 %	1997 %	1998 %	1999 %	Toplam 1000 \$	%
1	Kereste	İhracat 37,1 İthalat 4,4	42,7 3,4	27,0 3,7	19,5 6,6	38,3 5,4	27,8 12,2	14,9 12,8	8,4 11,9	6,7 14,1	15,3 15,2	113.071 214.728	21,3 9,4
2	Ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamulleri	İhracat 4,8 İthalat 3,5	2,0 2,3	6,3 4,0	11,8 1,3	15,2 1,9	17,8 4,0	23,8 6,2	20,7 7,7	14,8 8,9	19,5 8,8	83.778 111.924	15,8 4,9
3	Ağaç sandık	İhracat 16,5 İthalat 1,0	10,7 2,4	14,5 1,3	15,8 0,2	9,0 0,4	10,5 2,6	17,1 4,0	8,1 2,4	9,2 0,9	8,3 1,2	60.014 35.204	11,3 1,5
4	Kenarına yüzeyine şekil verilmiş ağaç malzeme	İhracat 6,3 İthalat 0,1	5,9 0,4	7,0 0,4	8,8 0,3	3,3 0,7	4,6 0,7	3,3 1,4	22,9 1,4	24,2 3,8	11,7 4,1	57.348 36.109	10,8 1,6
5	Kaplamalık levhalar	İhracat 14,5 İthalat 3,3	9,1 2,3	8,2 2,0	7,7 1,0	7,5 1,4	8,7 2,3	12,2 1,4	10,3 1,8	12,6 1,4	12,4 1,8	55.943 39.229	10,5 1,7
6	Yuvarlak ağaçlar	İhracat 6,8 İthalat 80,8	8,5 82,5	17,6 79,5	18,2 76,9	11,0 76,1	5,2 61,6	7,6 55,1	8,9 51,6	10,9 43,6	7,5 45,3	50.185 1.457.628	9,4 64,0
7	Yongalevha	İhracat 1,6 İthalat 2,1	3,9 1,3	9,2 0,9	3,1 1,4	4,9 1,2	12,4 0,8	8,4 1,9	8,9 2,0	9,2 2,8	10,3 2,3	42.654 39.079	8,0 1,7
8	Ağaç malzemeden alçıklar	İhracat 5,8 İthalat 0,0	9,2 0,0	4,6 0,0	6,3 0,0	2,9 0,0	4,8 0,1	2,6 0,1	1,9 0,1	0,8 0,1	0,6 0,2	17.088 1.705	3,2 0,1
9	Liflevha	İhracat 1,2 İthalat 2,5	3,5 1,5	1,0 3,8	2,9 6,4	3,2 5,3	1,8 4,6	3,0 7,5	3,6 10,0	3,4 12,6	3,9 9,9	15.387 156.567	2,9 6,9
10	Kontrplak	İhracat 2,2 İthalat 1,3	1,4 1,4	1,2 2,9	1,9 2,2	1,6 6,1	2,4 8,5	2,5 3,9	3,6 3,2	3,4 3,6	4,7 3,7	14.531 82.553	2,7 3,6
11	Ağaç malzemeden diğer eşya	İhracat 1,6 İthalat 0,4	1,8 0,5	1,9 0,4	1,6 0,3	1,2 0,5	1,4 0,6	2,3 1,0	1,0 1,7	2,6 1,8	2,9 2,2	9.935 21.958	1,9 1,0
12	Ağaç malzemeden çember	İhracat 0,2 İthalat 0,0	0,1 0,0	0,2 0,0	0,6 0,0	0,9 0,0	0,8 0,0	0,4 0,0	0,2 0,0	0,2 0,0	0,1 0,1	2.021 270	0,4 0,0
13	Ağaç malzemeden mutfak ve sofrası	İhracat 0,1 İthalat 0,1	0,2 0,1	0,2 0,1	0,4 0,0	0,1 0,1	0,4 0,1	0,8 0,2	0,5 0,4	0,4 0,6	0,6 1,0	2.218 6.280	0,4 0,3
14	Üzerine kakma yapılmış ağaç malzemeler	İhracat 0,6 İthalat 0,1	0,3 0,1	0,7 0,1	1,1 0,1	0,3 0,1	0,5 0,4	0,5 0,4	0,1 0,4	0,2 0,6	0,3 0,8	1.860 6.910	0,4 0,3
15	Ağaç demiryolu traversleri	İhracat 0,1 İthalat 0,0	0,0 0,0	0,1 0,0	0,1 0,1	0,1 0,1	0,8 0,1	0,1 0,0	0,1 0,4	0,5 0,3	0,6 0,5	1.671 3.768	0,3 0,2
16	Ağaç malzemeden çerçeveler	İhracat 0,3 İthalat 0,0	0,7 0,0	0,2 0,0	0,3 0,0	0,1 0,1	0,3 0,1	0,2 0,3	0,1 0,3	0,2 0,4	0,9 0,4	1.723 1.684	0,3 0,1
17	Yakacak odun, kömür, talaş ve çalı	İhracat 0,0 İthalat 0,0	0,0 0,3	0,0 0,5	0,0 2,9	0,2 0,2	0,2 0,2	0,5 3,3	0,2 3,2	0,5 4,1	0,2 3,0	805 48.451	0,2 2,1
18	Yoğunluğu artırılmış ağaç bloklar	İhracat 0,0 İthalat 0,3	0,0 1,4	0,1 0,2	0,1 0,2	0,1 0,3	0,0 0,4	0,1 0,3	0,2 0,4	0,4 0,5	0,3 0,4	714 9.092	0,1 0,4
19	Ağaç fiçiler	İhracat 0,1 İthalat 0,0	0,0 0,0	0,1 0,0	0,0 0,0	0,0 0,2	0,0 0,1	0,1 0,2	0,0 0,1	0,0 0,1	0,1 0,1	301 1.684	0,1 0,1
20	Bünyesi değiştirilmiş ağaç malz. ürünler	İhracat 0,0 İthalat 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	0,0 0,0	7 460	0,0 0,0
	TOPLAM	İhracat 100 İthalat 100	100 100	100 100	100 100	100 100	100 100	100 100	100 100	100 100	100 100	531.254 2.277.920	100 100

3.3 Ürün Grupları Bazında Dış Ticaret

3.3.1 Yuvarlak Ağaç Ürün Grubu Dış Ticareti

Çizelge 4'te yuvarlak ağaçların yıllar itibarıyla ihracat ve ithalat miktarları ile öncelikli ülkeler verilmiştir. Çizelgeye göre 1990 yılında 2,3 milyon \$ olan ihracat, 1999 yılında yaklaşık 2 katlık bir artışla 5,1 milyon \$'a çıkmıştır. 1998 yılı en fazla yuvarlak ağaç ihracatının yapıldığı yıl

olmuştur. Türkiye'de yuvarlak ağaç ürün grubunda 10 yıl içerisinde 50,1 milyon \$'lık ihracata karşılık 1,4 milyar \$ ithalat gerçekleştirilmiştir. Toplam ihracatın % 33,3'si İtalya'ya yapılmaktadır. Diğer sıralama % 21,6 ile Umman, % 8,7 ile İrlanda, % 6,6 ile Abudabi(B.A.E), % 4,1 ile Ürdün, % 5,8 ile Ürdün şeklindedir. Diğer ülkelerin payı % 23,9'dur. İthalatta öncelikli ülkeler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır: Rusya Federasyonu %17,1, Gabon % 13,9, ABD % 11,4, Almanya % 9,7 ve % Şili % 8,7'dir. Çizelgede yer almayan ülkelerin payı % 39,3'dür.

Çizelge 4: Türkiye Yuvarlak Ağaç Dış Ticaretinde Öncelikli Ülkeler

	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Diğer %	Toplam 1000 \$
İhracat 1990	Irak 21,2	İtalya 20,3	Umman 16,8	Ürdün 11,0	Kuveyt 6,8	23,9	2.329
İthalat	ABD 33,3	Şili 22,1	Gabon 12,5	Liberya 8,3	Almanya 0,5	23,3	123.912
İhracat 1991	İtalya 75,1	Ürdün 8,9	Avusturya 5,7	Irak 2,0	Fransa 1,8	6,6	2.382
İthalat	Almanya 27,3	ABD 28,8	Şili 18,8	Gabon 13,0	Finlandiya 3,8	11,3	131.445
İhracat 1992	İtalya 90,5	Ürdün 3,1	Avusturya 2,7	Irak 2,0	Fransa 0,4	1,4	5.571
İthalat	ABD 27,4	Şili 16,8	Gabon 16,2	Almanya 12,4	G.Afr.C. 4,7	22,4	142.038
İhracat 1993	İtalya 77,7	Irak 13,7	Ürdün 3,1	KKTC 1,2	Dubai 1,1	3,3	5.193
İthalat	Almanya 18,3	Rusya F. 12,5	ABD 12,1	G.Afr.C. 11,1	Şili 10,2	35,8	304.864
İhracat 1994	İtalya 68,6	Umman 11,6	Abudabi 5,8	Ürdün 3,2	KKTC 2,1	8,7	6.820
İthalat	G.Afr.C. 18,5	Almanya 11,4	Finlandiya 10,0	Rusya F. 9,9	Y.Zelanda 8,7	41,5	148.095
İhracat 1995	Umman 39,2	Abudabi 23,0	Ürdün 14,1	Irak 5,7	Lübnan 3,9	14,1	3.614
İthalat	Gabon 17,0	Rusya F. 15,7	G.Afr.C. 13,8	Estoniya 10,7	Finlandiya 10,5	32,2	118.198
İhracat 1996	Umman 54,4	İsrail 13,5	Abudabi 8,5	Ürdün 8,3	İtalya 7,8	7,6	5.101
İthalat	Rusya F. 29,8	Gabon 27,8	Estoniya 9,0	Kamerun 6,0	Finlandiya 3,2	24,2	138.065
İhracat 1997	İrlanda 29,6	Umman 22,3	Lübnan 18,3	Portekiz 12,7	Ürdün 4,8	12,3	6.241
İthalat	Rusya F. 30,6	Gabon 23,1	Kamerun 9,3	Finlandiya 7,6	Gürcistan 5,2	24,2	123.829
İhracat 1998	Umman 24,1	İrlanda 19,7	Abudabi 16,4	Lübnan 9,1	Ürdün 8,4	22,2	7.766
İthalat	Rusya F. 37,7	Gabon 16,3	Kamerun 11,2	Ukrayna 8,6	Gürcistan 6,8	19,4	123.050
İhracat 1999	Umman 42,6	İrlanda 19,4	Bangladeş 12,9	Abudabi 4,2	Tayvan 3,4	17,6	5.169
İthalat	Rusya F. 44,4	Ukrayna 10,6	Gabon 10,4	Gürcistan 8,9	Kamerun 7,1	18,6	104.131
İhracat Toplam	İtalya 33,3	Umman 21,6	İrlanda 8,7	Abudabi 6,6	Ürdün 5,8	23,9	50.185
İthalat	Rusya F. 17,1	Gabon 13,9	ABD 11,4	Almanya 9,7	Şili 8,7	39,3	1.458.000

* % rakamları tek duyarlılık yazıldığı için toplam değerlerden ülkelerin payına geçişte çok küçük sapmalar olabilir.

3.3.2 Kereste Ürün Grubu Dış Ticareti

Çizelge 5'te yıllara ve ülkelere göre kereste dış ticareti özetlenmiştir. Çizelgeye göre gerek ihracat gerekse ithalat yıllara göre bir istikrar göstermemiştir. Bazı yıllarda bir önceki yıla göre artış bazı yıllarda azalış söz konusudur. Ancak ihracatta 1994 yılı, ithalatta 1998 yılı en fazla ihracat ve ithalat yapılan yıllar olmuştur. 10 yılda yapılan 104 milyon \$'lık toplam ihracatın % 21,8'i İsrail'e yapılırken, bu ülkeyi % 13 ile İtalya, % 9,2 ile KKTC, % 8,4 ile Mısır ve % 7,3 ile İran izlemiştir. Diğer ülkelerin payı % 40,1'dir. İthalatta ise % 55 ile Rusya Federasyonu birinci sırada yer almaktadır. Bu ülkeyi sırasıyla % 13 ile Bulgaristan, % 7,7 ile Endonezya, % 3,9 ile Romanya ve % 3,8 ile Gürcistan takip etmektedir. Diğer ülkelerin payı % 16,5'dir.

3.3.3 Ağaç Doğramalar ve Diğer Marangozluk Mamulleri Dış Ticareti

Ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamulleri dış ticareti verileri Çizelge 6'da özetlenmiştir. Bu ürün grubunda ağaç malzemeden yapılmış kapı ve pencere doğraması, pervazlar, gömme dolaplar, merdivenler, inşaat kalıpları, panjur ve kepenkler, speratörler ve paravanlar, kurulup sökülebilen binalar vb. yer almaktadır. İhracat bazı yıllarda bir önceki yıla göre kısmen düşmekle birlikte genelde 1990'dan 1999 yılına yaklaşık 7 katlık bir artış sağlandığını göstermektedir. Aynı dönemde ithalattaki artış yaklaşık 3,5 kattır. Toplam ihracatın % 15,8'nin gerçekleştiği bu ürün grubunda öncelikli 5 ülkeye ait sıralama; Rusya Federasyonu % 41,5, Kazakistan % 10, Azerbaycan % 7,8, Libya % 6,1, Özbekistan % 6 şeklindedir. Diğer ülkelerin toplam ihracat içindeki payı % 28,5'dir. Toplam ithalatın % 30,9'u Almanya'dan gerçekleştirilmektedir. Bu ülkeyi % 22,1 ile İtalya, % 6,5 ile ABD, % 6 Avusturya ve % 5,7 ile İsveç takip etmektedir. 111,9 milyon \$'lık 10 yıllık toplam ithalatın % 28,8'i çizelgede yer almayan ülkelerden gerçekleştirilmiştir.

3.3.4 Liflevha Ürün Grubu Dış Ticareti

Orman ana ürünleri dış ticaretinin % 6,1'ni, orman ana ürünleri toplam ihracatının %2,9'unu liflevha ürünleri oluşturmaktadır. Türkiye orman ana ürünleri ithalatı içindeki payı % 6,9 olup üçüncü sırada yer almaktadır. Bu gruba giren ürünlerin ihracat ve ithalat değerleri Çizelge 7'de özetlenmiştir. Çizelge 7'ye göre 1990 yılı ihracat miktarı 405 bin \$, 1991 yılında 969 bin \$ olmuş, 1992'de 324 bin \$'a kadar düşmüştür. 1999 yılı sonunda 2,6 milyon \$ seviyesine kadar yükselmiştir. 1990 yılında 3,8 milyon \$ olan ithalat 1999 yılında 20,6 milyon \$'ı bulmuştur. Son 10 yılın toplam ihracat rakamlarına göre; Yunanistan % 30,5 ile en fazla ihracat yapılan ülkedir. İthalatta ise AB ülkeleri ilk üçü oluşturmaktadır. 156,5 milyon \$'lık ithalatın % 32,6'sı İtalya'ya dan, % 16,1'i İspanya'ya dan, % 12,2'si Almanya'ya dan, % 11,9'u Rusya Federasyonu'ndan ve % 7,8'i ABD'den gerçekleştirilmiştir. İthalattaki diğer ülkelerin payı da % 19,4' de kalmıştır.

Çizelge 5: Türkiye Kereste Dış Ticaretinde Öncelikli Ülkeler

	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Diğer %	Toplam 1000 \$
Ihracat 1990 İthalat	Libya 38,5 Rusya F. 26,9	İran 18,8 Finlandiya 25,1	İtalya 13,7 Romanya 11,3	KKTC 9,1 Almanya 7,0	Tunus 7,6 İsveç 6,8	12,2 22,8	11.803 6.674
Ihracat 1991 İthalat	İtalya 12,3 Rusya F. 30,2	İrak 10,3 Finlandiya 22,9	İran 7,0 İsveç 11,5	Ürdün 4,8 Almanya 6,9	KKTC 3,2 Hollanda 11,2	62,3 17,4	11.784 5.381
Ihracat 1992 İthalat	İtalya 41,7 Rusya F. 19,6	KKTC 19,2 Bulgaristan 11,3	İrak 12,0 Azerbaycan 8,4	Libya 8,7 İsveç 6,8	Ürdün 5,7 Finlandiya 5,3	12,8 48,5	7.910 6.683
Ihracat 1993 İthalat	İtalya 30,4 Rusya F. 58,4	Cezayir 28,3 Bulgaristan 25,7	KKTC 17,7 Finlandiya 4,7	Ürdün 7,9 Azerbaycan 2,4	İsrail 7,2 Ukrayna 1,9	8,5 6,9	5.304 26.330
Ihracat 1994 İthalat	İsrail 33,1 Rusya F. 68,5	Cezayir 18,9 Bulgaristan 21,4	Mısır 17,4 ABD 4,5	İtalya 8,0 Almanya 1,7	Tunus 5,8 Endonezya 1,1	16,9 2,9	21.784 10.503
Ihracat 1995 İthalat	İsrail 37,1 Rusya F. 75,6	Mısır 23,7 Bulgaristan 9,9	İtalya 15,6 İsveç 3,0	KKTC 8,5 Finlandiya 2,6	Tunus 3,0 Romanya 1,7	12,2 7,2	17.904 23.382
Ihracat 1996 İthalat	İsrail 50,9 Rusya F. 60,1	KKTC 18,0 Endonezya 9,0	İtalya 6,3 Finlandiya 5,7	Türkmenistan 5,8 Bulgaristan 5,7	Rusya F. 5,4 İsveç 5,0	13,7 14,6	8.218 32.157
Ihracat 1997 İthalat	İsrail 62,7 Rusya F. 46,7	Hong-Kong 8,4 Endonezya 29,2	Abudabi 5,8 Bulgaristan 9,2	Kazakistan 3,2 Romanya 3,8	Cezayir 3,1 Gürcistan 2,2	16,9 8,9	5.715 28.627
Ihracat 1998 İthalat	Hong-Kong 26,2 Rusya F. 52,6	Mısır 16,0 Bulgaristan 15,8	Kazakistan 12,6 Endonezya 12,3	Rusya F. 11,9 Gürcistan 7,1	Abudabi 8,7 Romanya 4,5	24,6 7,7	4.314 39.926
Ihracat 1999 İthalat	Hong-Kong 59,1 Rusya F. 55,7	Çin 22,1 Gürcistan 12,4	Ürdün 3,5 Bulgaristan 9,6	Abudabi 3,2 Romanya 9,0	Almanya 2,5 Ukrayna 3,0	9,6 10,4	9.276 35.066
Ihracat Toplam İthalat	İsrail 21,8 Rusya F. 55,0	İtalya 13,0 Bulgaristan 13,0	KKTC 9,2 Endonezya 7,7	Mısır 8,4 Romanya 3,9	İran 7,3 Gürcistan 3,8	40,1 16,5	104.012 214.728

* % rakamları tek duyarlılık yazıldığı için toplam değerlerden ülkelerin payına geçişte çok küçük sapmalar olabilir.

Çizelge 6: Türkiye Ağaç Doğrama ve Diğer Marangozluk Mamulleri Dış Ticaretinde Öncelikli Ülkeler

	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Diğer %	Toplam 1000 \$
İhracat 1990	Libya 52,7	KKTC 19,1	Irak 17,2	Mısır 5,3	Rusya F. 4,3	1,4	1.649
İthalat	Almanya 58,3	İngiltere 10,2	İtalya 7,4	Avusturya 6,4	Japonya 3,4	3,4	5.345
İhracat 1991	İtalya 25,7	Rusya F. 22,3	Libya 22,0	Avusturya 7,8	KKTC 6,4	15,9	553
İthalat	Almanya 47,1	İtalya 25,8	Avusturya 13,9	İsveç 4,5	İngiltere 2,6	6,1	3.672
İhracat 1992	Libya 36,6	Avusturya 20,9	Rusya F. 16,1	Azerbaycan 11,2	B. Rusya 4,9	10,3	1.967
İthalat	Almanya 41,9	İtalya 35,9	İsveç 6,6	ABD 4,0	Fransa 3,1	8,6	7.080
İhracat 1993	Rusya F. 55,6	Libya 31,5	Azerbaycan 4,0	Kazakistan 2,3	Almanya 1,9	4,5	3.123
İthalat	Almanya 37,8	İtalya 34,4	Avusturya 7,0	ABD 6,3	Fransa 4,7	9,9	5.328
İhracat 1994	Rusya F. 62,1	Libya 13,5	Almanya 7,8	Türkmenistan 6,5	Kazakistan 3,0	7,0	9.156
İthalat	Almanya 32,0	İtalya 34,4	İsveç 15,2	Avusturya 5,8	Malezya 3,1	14,5	3.781
İhracat 1995	Rusya F. 68,7	Kazakistan 8,4	Türkmenistan 6,3	Almanya 4,8	Azerbaycan 3,5	8,3	11.899
İthalat	Almanya 34,8	ABD 11,2	İsveç 10,8	Belçika/Lük. 2,9	İtalya 2,4	37,9	7.612
İhracat 1996	Rusya F. 45,6	Kazakistan 12,0	Azerbaycan 11,8	Özbekistan 10,8	Almanya 5,8	14,0	15.268
İthalat	Almanya 27,9	İtalya 25,3	ABD 10,8	Belçika/Lük. 7,9	İsveç 6,0	14,3	15.469
İhracat 1997	Rusya F. 32,3	Özbekistan 12,0	Almanya 11,5	Azerbaycan 7,6	Türkmenistan 6,4	30,1	14.236
İthalat	Almanya 30,6	İtalya 17,3	ABD 15,0	İngiltere 5,4	Belçika/Lük. 5,2	26,5	18.416
İhracat 1998	Rusya F. 33,9	Kazakistan 18,8	Azerbaycan 10,1	İsrail 6,8	Özbekistan 5,8	24,7	9.665
İthalat	Almanya 22,3	İtalya 17,3	Avusturya 11,5	İsveç 5,5	Finlandiya 4,9	35,8	24.992
İhracat 1999	İsrail 20,1	Rusya F. 16,9	Azerbaycan 11,6	İngiltere 8,1	Kazakistan 6,1	37,2	11.804
İthalat	Almanya 26,6	İtalya 19,5	Endonezya 10,1	Romanya 8,0	İsveç 6,2	29,6	20.231
İhracat Toplam	Rusya F. 41,5	Kazakistan 10,0	Azerbaycan 7,8	Libya 6,1	Özbekistan 6,0	28,5	79.321
İthalat	Almanya 30,9	İtalya 22,1	ABD 6,5	Avusturya 6,0	İsveç 5,7	28,8	111.924

* % rakamları tek duyarlılık yazıldığı için toplam değerlerden ülkelerin payına geçişte çok küçük sapmalar olabilir.

Çizelge 7: Türkiye Liflevha Dış Ticaretinde Öncelikli Ülkeler

	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Diğer %	Toplam 1000 \$
İhracat 1990	Suriye 34,0	S. Arabistan 27,9	KKTC 12,7	Abudabi 7,2	İsrail 4,3	13,9	405
İthalat	İtalya 63,3	Almanya 14,4	Yunanistan 12,5	Romanya 4,8	Şili 3,9	1,1	3.897
İhracat 1991	Suriye 51,6	S. Arabistan 26,0	KKTC 17,6	Gana 1,9	Ürdün 0,9	2,0	969
İthalat	Almanya 41,2	İtalya 18,3	Fransa 11,2	Rusya F. 8,7	ABD 7,7	12,9	2.445
İhracat 1992	Suriye 41,9	KKTC 41,7	Polonya 12,3	Bahreyn 2,3	G. Yemen 0,9	0,9	324
İthalat	İtalya 37,8	Romanya 18,3	Romanya 16,5	İspanya 10,7	ABD 6,8	9,9	6.824
İhracat 1993	Belçika/Lük. 58,0	Gana 17,3	KKTC 12,5	Polonya 5,2	Libya 3,4	3,6	832
İthalat	İtalya 49,0	İspanya 24,6	Almanya 7,4	Romanya 6,3	Rusya F. 4,8	7,9	25.348
İhracat 1994	Yunanistan 52,3	İsrail 14,5	Lübnan 11,2	KKTC 9,2	Suriye 8,1	4,7	1.986
İthalat	İtalya 65,6	İspanya 17,9	Almanya 11,0	Romanya 3,7	Rusya F. 0,6	1,2	10.308
İhracat 1995	KKTC 38,3	Yunanistan 24,7	Suriye 8,1	Lübnan 7,4	Makedonya 7,0	14,5	1.236
İthalat	İtalya 33,4	İspanya 26,0	ABD 15,4	Almanya 6,9	Rusya F. 6,6	11,7	8.805
İhracat 1996	Yunanistan 55,2	Suriye 16,0	KKTC 12,2	Lübnan 5,2	İtalya 2,1	9,3	1.979
İthalat	İspanya 33,9	İtalya 14,9	Rusya F. 12,9	ABD 9,9	Almanya 7,3	21,1	18.739
İhracat 1997	Yunanistan 46,7	Rusya F. 28,1	KKTC 8,3	İran 5,7	Lübnan 3,8	7,4	2.561
İthalat	İtalya 34,9	Rusya F. 15,2	İspanya 13,9	Almanya 10,6	ABD 7,6	17,8	24.132
İhracat 1998	Yunanistan 27,2	KKTC 23,7	İran 21,1	Azerbaycan 3,7	Lübnan 3,0	21,3	2.428
İthalat	İtalya 29,3	Rusya F. 16,1	Almanya 11,4	İspanya 10,3	Malezya 6,3	26,6	35.446
İhracat 1999	İran 61,0	KKTC 16,7	Makedonya 6,4	Azerbaycan 3,0	Fransa 1,9	11,0	2.663
İthalat	Rusya F. 23,5	Almanya 22,0	ABD 13,8	İtalya 10,6	Tayland 5,6	24,4	20.624
İhracat Toplam	Yunanistan 30,5	KKTC 17,3	İran 15,2	Suriye 8,7	Lübnan 4,3	24,0	15.387
İthalat	İtalya 32,6	İspanya 16,1	Almanya 12,2	Rusya F. 11,9	ABD 7,8	19,4	156.567

* % rakamları tek duyarlılık yazıldığı için toplam değerlerden ülkelerin payına geçişte çok küçük sapmalar olabilir.

3.3.5 Kontrplak Ürün Grubu Dış Ticareti

Orman ana ürünleri ihracatının % 2,7'sini, ithalatının ise % 3,6' sını kontrplak ürünleri oluşturmaktadır. 1990-1999 yıllarında toplam 14,5 milyon \$ ihracat, 82,5 milyon \$ ithalat gerçekleştirilmiştir. Çizelge 8'de yıllar itibarıyla dış ticaret miktarı ve öncelikli ülkeler özetlenmiştir. Toplam ihracatın % 12,4'ü Libya'ya, % 11'i Mısır'a, % 10'u Rusya Federasyonu'na, % 9,2'si İtalya ve % 7,5'i Türkmenistan'a yapılmıştır. Çizelgede yer almayan ülkelerin payı sadece % 49,9'dur. İthalatta öncelikli 5 ülke; % 31 ile Finlandiya, % 25,6 ile Endonezya, % 9,2 ile Singapur, % 8,8 ile Almanya ve % 5,7 ile Bulgaristan şeklinde sıralanmaktadır.

Çizelge 8: Türkiye Kontrplak Dış Ticaretinde Öncelikli Ülkeler

	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Diğer %	Toplam 1000 \$
İhracat 1990	Libya 78,6	KKTC 13,6	Yunanistan 3,2	İtalya 1,6	S.Arabistan 13	1,8	764
İthalat	Almanya 30,7	ABD 25,6	Finlandiya 16,2	Kanada 7,7	Singapur 5,3	14,4	1.993
İhracat 1991	Rusya F. 42,8	Libya 37,2	KKTC 19,3	Suriye 0,8	Almanya 0,0	-	396
İthalat	ABD 31,6	Singapur 18,3	Finlandiya 15,4	Almanya 10,1	Hollanda 6,1	18,4	2.202
İhracat 1992	Libya 54,5	Rusya F. 18,1	Almanya 11,3	S.Arabistan 7,6	Azerbaycan 3,2	5,4	374
İthalat	Singapur 28,0	Finlandiya 24,1	Endonezya 21,6	ABD 6,5	Rusya F. 3,1	16,6	5.253
İhracat 1993	Libya 1,8	Irak 29,9	Hollanda 17,0	Rusya F. 10,5	Libya 4,1	6,6	530
İthalat	Endonezya 45,6	Finlandiya 25,8	Singapur 9,6	Rusya F. 5,3	Bulgaristan 3,7	10,1	8.692
İhracat 1994	Rusya F. 25,2	Türkmenistan 17,8	Irak 12,2	Libya 12,2	Ördün 11,9	20,7	972
İthalat	Endonezya 33,1	Finlandiya 27,7	Singapur 18,5	G.Afr.C. 5,8	İngiltere 3,8	11,1	11.950
İhracat 1995	Libya 35,8	İtalya 23,1	Rusya F. 16,9	Kazakistan 8,1	Arnavutluk 5,1	11,0	1.657
İthalat	Endonezya 54,1	Finlandiya 23,4	Singapur 5,1	G.Afr.C. 4,0	Malezya 2,9	10,6	16.357
İhracat 1996	Özbekistan 24,8	İtalya 17,2	Rusya F. 11,9	Türkmenistan 10,3	Azerbaycan 9,3	26,5	1.641
İthalat	Finlandiya 37,5	Almanya 18,3	Singapur 11,2	Endonezya 10,7	Bulgaristan 7,5	14,7	9.817
İhracat 1997	Kazakistan 19,1	Ukrayna 16,8	Türkmenistan 9,3	Mısır 9,2	Azerbaycan 7,4	38,3	2.521
İthalat	Finlandiya 49,8	Almanya 26,0	Bulgaristan 8,5	Rusya F. 4,8	Kanada 3,2	7,6	7.732
İhracat 1998	Mısır 24,0	İtalya 11,5	Azerbaycan 8,3	Rusya F. 8,0	İsrail 6,9	41,3	2.433
İthalat	Finlandiya 44,7	Endonezya 16,4	Almanya 9,3	Bulgaristan 8,7	Kanada 3,9	17,0	10.033
İhracat 1999	Mısır 24,1	Türkmenistan 12,6	İtalya 9,6	Gürcistan 7,1	Yunanistan 6,4	40,2	3.242
İthalat	Finlandiya 26,4	Bulgaristan 13,4	Almanya 12,3	Malezya 9,1	İtalya 8,2	30,6	8.523
İhracat Toplam	Libya 12,4	Mısır 11,0	Rusya F. 10,0	İtalya 9,2	Türkmenistan 7,5	49,9	14.531
İthalat	Finlandiya 31,0	Endonezya 25,6	Singapur 9,2	Almanya 8,8	Bulgaristan 5,7	19,6	82.553

* % rakamları tek dıyaraklı yazıldığı için toplam değerlerden ülkelerin payına geçişte çok küçük sapmalar olabilir.

4. SONUÇ

Türkiye orman ana ürünleri dış ticaret dengesi 1990-1999 yılları arasında negatif seyretekte olup, 1993 yılı 368 milyon \$ ile en fazla açığın olduğu yıl olmuştur. 10 yıllık süreçte yaklaşık 531 milyon \$ ihracat gerçekleştirilmiştir. Orman ana ürünleri ihracatında ilk sırayı % 14,3 ile İtalya almakta, bunu % 10,1 ile İsrail ve % 8,5 ile Rusya Federasyonu takip etmektedir. İhracatın % 48,6'sı 5 ülkeye yapılmaktadır. Türkiye orman ürünleri ihracatının ithalatı karşılama oranı % 23 civarındadır. 1990-1999 yıllarında toplam 2,2 milyar \$ orman ürünü ithalatı yapılmıştır. İthalatın % 49'u 5 ülkeden gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ülkelere ilk üçü % 17,5 ile Rusya Federasyonu, % 11,9 ile Almanya ve % 8,9 ile Gabon'dur.

Orman ana ürünleri dış ticaretinde % 53,7 ile yuvarlak ağaçlar, % 11,7 ile keresteler, % 7 ile ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamulleri, % 6,1 ile liflevha ve 3,5 ile kontrplak ilk 5'i oluşturan ürün gruplarıdır. İhracatta ilk üç ürün grubunu; kereste, ağaç doğrama ürünleri ve ağaç sandık, ithalatı ise yuvarlak ağaçlar, kereste ve liflevha ürünleri oluşturmaktadır.

Yuvarlak ağaç ihracatında İtalya % 33,3 ile ilk sırayı almakta, bunu % 21,6 ile Umman'a ve % 8,7 ile İrlanda'ya yapılan ihracat izlemektedir. İthalatta ise % 17,1 ile Rusya Federasyonu, % 13,9 ile Gabon, % 11,4 ile ABD ilk üçü paylaşmaktadır. İhracatın ithalatı karşılama oranı % 3'ler düzeyindedir. Türkiye orman ürünleri ithalatının % 64'ünü Yuvarlak ağaç ürün grubu oluşturmaktadır.

Türkiye orman ürünleri ihracatı içerisinde ilk sırayı kereste ürün grubu almaktadır. Söz konusu ürün grubunda en fazla ihracat % 21,8 ile İsrail'e yapılmaktadır. Bu ülkeyi % 13 ile İtalya ve % 9,2 ile KKTC izlemektedir. Bu ürün grubunun ithalatında % 55 ile Rusya Federasyonu diğer ülkelere fark atmış durumdadır. İhracatın ithalatı karşılama oranı genel ortalamanın 2 katı olup yaklaşık % 49 civarındadır.

Ağaç doğrama ve diğer marangozluk mamulleri en fazla Rusya Federasyonu (% 41,5), Kazakistan (% 10) ve Azerbaycan (% 7,8) tarafından tercih edilmektedir. İthalatta ilk üç sırayı % 30,9 ile Almanya, % 22,1 ile İtalya ve % 6,5 ile ABD paylaşmaktadır.

Türkiye liflevha ürünleri endüstrisinde ihracatın ithalatı karşılama oranı yaklaşık % 10'dur. En fazla ihracat yapılan ilk üç ülke: % 30,5 ile Yunanistan, % 17,3 ile KKTC ve % 15,2 ile İran'dır. İtalya (% 32,6), İspanya (% 16,1) ve Almanya (% 12,2) ithalat yapılan ülkelerin başında gelmektedir.

Türkiye orman ürünleri ihracatında 10. sırayı kontrplak ürünleri almaktadır. İhracatın yaklaşık % 50'si ve ithalatında % 80'i 5 ülkeye yapılmaktadır. İhracatın % 12,4'ü Libya, % 11'i Mısır ve % 10'u Rusya Federasyonu'na yapılmaktadır. İthalatta ise ilk üç ülke; % 31 ile Finlandiya, % 25,6 ile Endonezya ve % 9,2 ile de Singapur'dur.

KAYNAKLAR

DİE, İhracat ve İthalat Bilgisayar Kayıtları, 1990-1999.

KOÇ, K.H., AKSU, B., 2000: Liflevha Dış Ticareti, Laminart Dekorasyon&Sanat&Tasarım Dergisi, Ağustos-Eylül, Sayı,3,s.82-85.

KURTOĞLU, A., KOÇ, K.H., AKSU, B., 1997: Türkiye Ahşap Mobilya Endüstrisinin Dış Ticaret Analizi, 1.Ulusal Mobilya Kongresi, H.Ü., Ankara, 17-18 Kasım. s.45-58.

KURTOĞLU, A., KOÇ, K.H., AKSU, B., 1998: Türkiye Orman Ürünleri Sanayii Dış Ticaretinin Gelişimi, Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormancılığımız Sempozyumu, Bildiri Metinleri, İstanbul. 21-23 Ekim.

KURTOĞLU, A., KOÇ, K.H., AKSU, B., 1999: Türkiye Mobilya Dış Ticaretinin Bölgesel Dağılımı (The Regional Distribution of Turkish Furniture Foreign Trade) Mobilya Dekorasyon Dergisi, Sayı 30, Mayıs- Haziran, s. 8-34.